

SÜRDÜRÜLEBİLİR KAYNAKLARDAN ELDE EDİLEN DOĞAL VE ENDEMİK BİTKİLER

Kemer Orkidesi (*Ophrys climacis*)

Bu özgün bitki, salep üretimi amacıyla bilinçsiz yumru sökümü ve doğal yaşam alanlarının tahrip edilmesi nedeniyle gelecekte tamamen yok olma tehdidiyle karşı karşıyadır.

Kemer Orkidesi, Kemer Kesme Vadisi'nde tipik olarak bulunur. Ancak son yıllarda salep hammaddesi elde etmek amacıyla bu nadir bitkinin toplanması, doğal habitatlarına büyük bir baskı uygulamaktadır. Bu nedenle Kemer Orkidesi, habitatlarının darlığı ve yok olma tehdidi nedeniyle kritik derecede tehlike altında olan (CR) endemik bir bitki türüdür.

Doğa koruma uzmanları, Kemer Orkidesi'nin korunması için acil önlemlerin alınması gerektiğini vurguluyor. Bu önlemler, bilinçli yumru toplama uygulamalarının kontrol altına alınması, doğal yaşam alanlarının korunması ve bitkinin neslinin tükenmesini önlemeye yönelik tedbirler içermelidir.

Kemer Orkidesi, sadece biyolojik çeşitliliğimizin bir parçası değil, aynı zamanda Antalya'nın doğal mirasının da önemli bir parçasıdır.

Kangay (*Rhaponticoides hierroi*)

Kangay, son yıllarda keşfedilen lokal endemik türlerimizden biridir. Türe ait ilk örnekler, Antalya-Saklıkent güzergahında bulunmuştur. Sonraki yıllarda tür üzerine yapılan çalışmalar sırasında bu alanın 80 km güneybatısında, Dereköy (Fethiye/Muğla) çevresinde yeni bir popülasyona daha rastlanmıştır. Bitkinin yaşam alanının tamamı, 10 km²'den daha dardır. Her iki alanda, toplam 3000'den az birey gözlemlenmiştir. Yerleşim ve tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan tahribat nedeniyle tehlide açıktır. 950-1100 m yükseltilerde, kızılçam ormanı açıklıklarında yetişmekte ve temmuz ayında çiçeklenmektedir. Kangay, yaklaşık 2 m'ye kadar boylanabilen, sağlam kazık köklü, genellikle basit gövdeli ve dik duruşlu, çok yıllık otsu bir türdür. Tabanda toplanmış yaprakları, sert, 2-pinnat parçalı ve tüysüz; kenarları ve damarların üzeri kısa ve sert pürüzlüdür. Ovat-küresel biçimdeki çiçek başları, yaklaşık 3-5 cm çapındadır. Çiçek başlarını, kiremitsi diziler halinde saran ve türün önemli ayırt edici özelliği olan, 6-7 sıra kambur yapılı pulsu yaprakların uçları, beyaz ve zarsı görünümdedir. Çiçekleri, yaklaşık 5 cm boyunda, belirgin beş damarlı ve soluk sarı renklidir.

Kaputaş Andızotu (*Inula sechmenii*)

Bu özel türlerden biri de Kaputaş Mağarası ve çevresinde bulunan Kaputaş Andızotu (*Inula sechmenii*). Dünya üzerinde sadece bu bölgede bulunan bu bitki, doğal bir mucize olarak kabul ediliyor.

Kaputaş Mağarası ve çevresinde, özellikle kalker kayalık alanlarda yetişen Kaputaş Andızotu, Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğinin en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul ediliyor. Bu bitki türünün bu bölgeye özgü olması, bölgenin eşsiz coğrafi özelliklerini ve biyolojik zenginliğini vurguluyor.

Kaputaş Mağarası, sadece doğaseverlerin değil, aynı zamanda biyologların da ilgisini çeken bir doğa harikasıdır. Bu mağara sistemi, Kaputaş Andızotu gibi nadir bitki türlerine ev sahipliği yaparak biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkı sağlıyor.

Türkiye'nin doğal zenginliklerinin korunması ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi, Kaputaş Andızotu gibi özel türlerin varlığını sürdürebilmesi için büyük önem taşıyor. Bu nedenle, Kaputaş Mağarası ve çevresinin korunması ve doğal yaşamın dengesinin sağlanması, biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik önemli bir adım olarak değerlendiriliyor.

Side Canavarotu (*Orobanche sideana*)

Side Canavar Otu, Canavar Otu ailesine ait bir bitki türüdür ve diğer Canavar otugillerle benzer özelliklere sahiptir. Ancak bu özgün bitki türü, kendine has özellikleri ile tanınır. Genç yaşta sarımtırak bir renge sahip olan bu bitki, olgunlaştıkça kırmızı renge döner ve bu benzersiz özellikle kendisini diğer türlerden ayırır. Ayrıca, Side Canavar Otu sadece Side'deki kumullarda yetişir, bu da onu özel kılar. Ancak bu özgün bitki türünün geleceği ciddi bir tehdit altındadır. Plaj bölgesindeki bilinçsiz yapılaşma ve genişleme, Side Canavar Otu'nun yaşam alanlarını daraltmaktadır.

Bitki koruma uzmanları ve doğa koruma kuruluşları, Side Canavar Otu'nun korunması için acil önlemlerin alınmasını savunmaktadır. Bu önlemler arasında bitkinin yaşadığı doğal habitatın korunması, bilinçli kıyı yönetimi ve turistik faaliyetlerin denetlenmesi yer almaktadır. Side Canavar Otu, sadece Antalya'nın değil, aynı zamanda ülkenin doğal çeşitliliğinin bir parçasıdır.

Olimpos Safranı (*Crocus wattiorum*)

Olimpos safranı'nda kormun örtüsü yarı derimsi yapılı, yapraklar yaklaşık 5 adet, çiçeklenme döneminde hemen hemen belirgindir. Çiçekler 2,5-4 cm uzunluğunda, boğazı sarı renkli ve tüysüz, segmentler hemen hemen eşit uzunlukta, leylak-mavi renkli ve koyu damarlıdır. Filamentler ipliksi, anterler açılmadan önce siyahımsı mor renklidir. Stilus 3 adet uzun dala bölünmüş, dallar parlak kırmızı renklidir. Türün çiçeklenme dönemi ekim ve kasım aylarıdır. Kayalar üzerindeki yarıklarda, çam ormanı altı ve açıklıklarında 1400 m yüksekliğe kadar yayılış gösterebilir. Daha önce ülkemizden kaçak yollarla yurtdışına götürüldüğünü tahmin ettiğimiz kormlar sayesinde bu türün yurtdışında üretimi yapılmakta ve internet ortamında satılmaktadır. Türün tip lokasyonunda yaşanan turizm yapılaşması ve koruma önlemlerinin alınması gereğiyle çalışmalar başlatılmıştır.